فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی(دوره جدید)

شماره ۳۵،
دوره سوم،
سال پنجم،
بهار ۱۴۰۱،
صص ۱-۱۰

نقش بانوان در رشد معنوی خانواده در دنیای معاصر

معصومه یاراحمدی[۱]

چکیده

خانواده، کانون ارتباطی منحصر به فردی است که با رابطه های دوستی و کاری تفاوت دارد. اهمیت اصلی خانواده، محصول شبکه رابطه هایی است که به دست عضو های آن به وجود آمده است. سلامت معنوی به عنوان یکی از بعد های سلامتی در کنار سلامت جسمی، ذهنی و اجتماعی مطرح شده است. زن ها عالی ترین نقش سازنده را با عناوین همسر و مادر در خانواده هستند. آنان از یک قسمت نیمی از پیکره جامعه اند و با نقش فعال خود در عرصه های گوناگون اجتماعی، مسئولیتهای زیادی را بر دوش گرفته اند و از طرفی دیگر با ایفای نقش مادری و همسری نقش محوری در تحکیم خانواده و تربیت نسل آینده را دارا میباشد. این تحقیق از نوع اسنادی و کتابخانه ای است که با مطالعه بر ارزش نقش زن در خانواده و به تبع آن اجتماع، به تبیین جایگاه حقیقی زن در فرایند ارتقای سلامت معنوی خانواده پرداخته است. پس اگر سیستم گرم خانواده به عنوان کوچکترین رکن سازنده اجتماع به دست مادر و زن به محیطی آرام و با محبت و دور از اضطراب و دلهره تبدیل شود، و به منظور دیگر، خانواده از سلامت معنوی برخوردار باشد، زمینه را برای رشد و پرورش جسمی، تربیتی ، فکری و معنوی کودکان که در ساختن آینده جامه بشری نقش دارند فراهم میسازد و متعاقبا جامعه هم رو به صلاح و پیشرفت میرود.

واژگان کلیدی: زن، خانواده، رشد معنوی، دنیای معاصر.

[۱] کارشناسی ارشد ،کلام اسلامی با گرایش امامت ،سطح ۳حوزوی، حوزه علمیه محدثه بروجرد، واحد بروجرد، ایران
(yarahmadi.1392.m@gmail.com)

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

مقدمه

خانواده زیربنای اساسی هر جامعه است و اولین پایگاه اجتماع ی است که انسان در آن روابط اجتماعی و بسیاری از رفتارها را می آموزد و اولین مرکز تربیتی است و به همان نسبتی که فضای خانواده ها ایمانی، عاطفی و صادقانه باشد، جامعه نیز سالم و سازنده خواهد بود. کودکان امروز، مردان و زنان آینده، اجتماع اند، اگر آنها خوب تربیت شوند، اجتماعی خوب خواهیم داشت و در غیر اینصورت اصلاح جامعه، انتظار بیهوده ای خواهد بود. کودکی که تند خو و دروغگو و بداخلاق باشد، در بزرگی نیز این صفات ناپسند را به همراه خواهد داشت. برعکس اگر کودکانمان را با درستکاری و شجاعت و خوش اخلاقی اُنس داده و به آنان آموزش بدهیم، در آینده نیز جامعه ای با این صفات پسندیده خواهیم داشت. بنابراین والدین نقش بسیار مهمی در رشد جامعه اسلامی به سوی معنویت و کمال دارند و خصوصا مادران که به عنوان یک زن، نقش مؤثری دارند، زیرا آنان در سنین کودکی بیشترین ارتباط را با کودک خود دارند و آنانند که شخصیت کودکان را می سازند و فرزندان خود را برای استوار ساختن جامعه اسلامی آماده می کنند.از مهم ترین مسائل مورد توجه در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، رشد شخصیتی متعادل و سلامت معنوی زنان است. بر اساس آموزه های دینی، برای ارتقای سلامت معنوی ، باید از اقدام های ناآگاهانه، نگرش های غلط، ارتباط های عاطفی ضعیف و مانند آن پرهیز شود. همچنین آشنایی زنان با اهداف زندگی مشترک، تمایلات طبیعی و فطری زن و مرد، حقوق زن و مرد نسبت به یکدیگر، نگرش مثبت و خوش بینانه نسبت به همسر، کسب مهارت های معاشرتی و کوشش برای انجام وظایف شرعی و همکاری در جهت قرب الهی، زمینه سلامت معنوی آنها را فراهم می سازد (ابولقاسمی، ۱۳۹۱).

نقش زن در ابعاد زندگی

والدین در انعقاد نطفه

سیستم فکری و حالات روانی پدر و مادری که به یکدیگر آرامش خاطر می دهند و در رشد معنویت یکدیگر سهیم هستند، در حین آمیزش، بر روحیات فرزند مؤثر خواهد بود، این تأثیر در گذشته به وسیله ی یکی از پیامبران در رابطه با حیوانات آزمایش شده است. نقل شده است حضرت موسی (علیه السلام) در زمانی که چوپان حضرت شعیب (علیه السلام) بوده با او قراردادی می بندد که هر چه گوسفند ابلق (سیاه و سفید) در گله گوسفندان پیدا شد، به عنوان مزد به حضرت موسی (ع) داده شود. پس از قرارداد حضرت موسی (ع) پوست بعضی از قسمت های عصای خو را کند (مثل ابلق) و یک عبای ابلق به آن آویزان کرد و آنرا در چراگاه گوسفندان نصب نمود . گوسفندان هنگام آمیزش به آن نگاه می کردند. در آخر سال که روز گرفتن مزد بود حضرت سعیب (ع) مشاهده کرد که اکثر بچه های گوسفندان ابلقند و تعجب کرد، علت را پرسید. حضرت موسی (ع) فرمرد از طریق دیدن در هنگام آمیزش، وضع گوسفندان بدین شرح تغییر می کند. از اینرو روایاتی که بیانگر تأثیرات، به پدران و مادران سفارش شده اس تکه در حین نزدیکی با وضو بوده و به یاد خدا باشند. روشن است که یاد خدا موجب آرامش قلب شده و در فرزند اثر مثبت خواهد گذاشت.از جمله مهارت های معاشرتی که زمینه آرامش و ارتقای سلامت معنوی زنان را فراهم می سازد، مهارت های مرتبط باروابط جنسی است . ریشه بیشتر تنش های زنان، فاصله گرفتن از فطرت و باورهای نادرست و ضعف مهارت های ارتباطی است. در

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

آموزه های نظام مند دینی، به فطرت و تمایلات طبیعی زن و مرد توجه ویژه شده و هماهنگی این آموزه ها با اهداف آفرینش موردنظر بوده است.از همین رو، آشنایی زن و مرد با این آموزه های دینی می تواند زمینه ساز جهت گیری زوجین به سمت فطرت خدایی و تمایلات طبیعی باشد که چهارچوب سلامت معنوی را تشکیل می دهند. توجه به آموزه های دینی، برترین راه سلامت روحی و معنوی است. بدین روی، برای داشتن جامعه ای پویا و با نشاط باید به این اصل مهم توجه بیشتری مبذول گردد. در حقیقت، امکانات و فرصت های زیادی وجود دارد که باید با بهره گیری از یک الگوی جامع و کامل از این فرصت ها، برای وارد کردن زنان به فرایند تأمین سلامت معنوی در جامعه، بهره برد.همه آنچه که ذکر شد، در ایجاد و تشکیل یک خانواده سالم و سبک زندگی سالم ومعنوی نقش مؤثر و اساسی دارند. از این رو، تأمین آموزه های تربیتی معنوی پیش از ازدواج، که در متون دینی آمده اند، برای جوانان یک ضرورت تلقّی می شود (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۳).

نامگذای فرزند

پدر و مادر هر اسمی را که بر فرزند خویش بگذارند، فرزند از آن تأثیر می پذیرد. در نتیجه می توان نامهایی را برگزید که تأثیر معنوی دارند و آن نام ها، نام اهل بیت و ائمه ی اطهار (ع) و القاب و خصوصیات آنان می باشد، که فرزند تأثیر مثبت از آن نام می گیرد. سیره ی پیشوای بزرگ اسلام، پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله و سلم) این بوده است که هنگام نامگذاری کودک ابتدا اذان گوش راست او و سپس اقامه به گوش چپ او می خواند و آنگاه نام کودک را می نهاد. امام صادق (ع) فرمود که از پدر خود شنیدم که می فرمود: «امام حسین (علیه السلام) به صورت حر دست می کشید و می فرمود، تو آزاده ای همانگونه که مادرت تو را اینگونه نامیده، تو در آخرت آزاده هستی (پاینده، ۱۳۸۸)

تأثیر تغذیه در شخصیت کودک

تغذیه در رشد شخصیت کودک مؤثر است. اگر نطفه ی جنین از مال حرام منعقد شود و یا مادر در زمان بارداری از مال حرام تغذیه کند، زمینه ی شقاوت در فرزند بوجود می آید .زبان قرآن نیز در این باره چنین است : ان الذین یأکلون اموال الیتامی ظلم اًانما یأکلون فی بطونهم نارا و سیصلون سعیراً آنان که اموال یتیمان را به ستمگری می خورند در حقیقت آنها در شکم خود آتش جهنم فرو می برند و بزودی در آتش فروزان خواهند افتاد (سوره نساء (٤)/ آیه ١).

از این رو فرزندی که نطفه اش از مال رباخواری، دزدی و بطور کلی حرام منعقد می شود، طبیعتاً او را به سمت امور حرام می کشاند.مادر باید حلال و حرام بودن طعام خود را رعایت کند و غذاهای شبهه ناک را با دعا و نام خداوند متعال و توسل و به شرط خلوص عقیده تناول کند (جوادی آملی، ۱۳۷۸).

پرورش ایمان در کودک

یکی از اساسی ترین و مهمترین ارکان سعادت بشر، تربیت اوست و خوشبختی یا بدبختی افراد ، بستگی به نوع تربیت آنان دارد. انسان یک موجود ناشناخته است که بسیاری از روحیات او همچنان ناشناخته باقیمانده است. لذا تربیتش کاری بس دشوار و سخت است.احساس خدا پرستی بطور فطری در طبیعت هر انسان نهفته است. ایمان به خداوند اولین و مهمترین اصلی است که در راه تربیت صحیح، باید با زبانی ساده و قابل فهم به کودک یاد داده شود. یکی از وظایف

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

والدین در تربیت کودک، پرورش عواطف ایمانی و اخلاقی در اوست و بهترین شیوه ی پرورش این عواطف این است که والدین، عمل کننده به آداب و احکام اسلامی نباشند، خود سببی است برای اینکه کودکا ن و نوجوانان عملکرد آنان را سرمش خود گرفته و به همان شیوه عمل کنند باورهای دینی درباره ارزشمندی افراد آدمی و حقوق آنان، افراد را به سوی تعادل شخصیت، معنویت و روابط اخلاقی می کشاند .در میان جامعه روان پزشکان آمریکا، از اولین کسانی که به اهمیت مطالعات مذهبی اشاره نمودند، می توان از بنیامین راش (۱۷٤٥-۱۸۱۳) پدر روانپزشکی آمریکا، یاد کرد. وی اظهار نمود: مذهب آن قدر برای پرورش و سلامت معنوی آدمی اهمیت دارد که هوا برای تنفس. مانسون (۱۹۹۸) با مرور جامعی از بررسی ها، دعا را یکی از رفتارهای مذهبی مرتبط با سلامت و تندرستی گزارش می دهد. مایرز معنوی شناس برجسته اروپایی (۲۰۰۰) در تحقیق روی مراجعان کلینیک خود، اثرات مذهب را در ارتقای بهداشت معنوی گزارش داده است (مرتضایی، ۱۳۹۳).

آثار محبت اهل بیت (ع) در خانواده

انسانی که محبت اهل بیت (ع) را بچشد محبت دیگران برای او مزه ای ندارد به عنوان مثال شما وقتی خرما خورده باشید دیگر بعد از آن، حلوا مزه نمی دهد. بنابراین یک زن باید همسر و فرزندان خویش را چنان غرق محبت ایشان گرداند که بی نیاز از محبت دیگران بشوند.یکی از راههای تربیت انسانها این است که خدا محبت خودش را به اولیاء خودش می دهد، ابنیاء هم به اوصیاء می دهند. اوصیاء، آن محبت را به جانشینان خود می دهد، این رشته ی محبت به همین تربیت تا درون خانه های شیعیان و مسلمین وارد می شود. مادری که

عشق به اهل بیت دارد بوسیله همین محبت فرزندان خودش را از محبت دیگران بی نیاز می کند.گریه ای که برای اباعبدا... (علیه السلام) می کند، اتصال به رشته ی محبت آنهاست. فردی که با اهل بیت انس دارد، از کارخانه برق محبت آنها، یک سیم و رشته ای به او وصل می شود و از آن استفاده می کند. در نتیجه یک مادر می تواند با شرکت در جلسات مذهبی و معنوی بر خویش و فرزندانش تأثیر بسزایی داشته باشد. تأثیری که معنوی روح و جان افراد خانواده را بیش از پیش می کند و مانع می شود، کارهایی که خداوند و ائمه (علیهم السلام) آنها را منع کرده اند، انجام دهد (نوایی نژاد، ۱۳۹۲).

روند تأثیر آموخته های دینی

از مهم ترین مسائل مورد توجه در نظام تعلیم و تربیت اسلامی، رشد شخصیتی متعادل و سلامت معنوی زنان است. بر اساس آموزه های دینی، برای ارتقای سلامت معنوی ، باید از اقدام های ناآگاهانه، نگرش های غلط، ارتباط های عاطفی ضعیف و مانند آن پرهیز شود. همچنین آشنایی زنان با اهداف زندگی مشترک، تمایلات طبیعی و فطری زن و مرد، حقوق زن و مرد نسبت به یکدیگر، نگرش مثبت و خوش بینانه نسبت به همسر، کسب مهارت های معاشرتی و کوشش برای انجام وظایف شرعی و همکاری در جهت قرب الهی، زمینه سلامت معنوی آنها را فراهم می سازد.تربیت اسلامی یک امر بسیار مهم است و به همین خاطر است که اسلام فرموده است «العلم من المهد الی الحد» زگهواره تاگور دانش بجوی. زیرا کودک حتی در روز تولدش می شنود و درک می کند و به همین علت است که خواندن اذان و اقامه درگوش کودک به هنگام تولد سفارش شده است و جزء این نمی تواند باشد که قدرت پذیرش و ضبط این کلمات نوارنی در نهاد کودک

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

قرار دارد. و دیگر اینکه اسلام به والدین و خصوصاً مادران سفارش کرده که کودکان خود را در مجالس دینی و محافل قرآنی همراه خود ببرید، زیرا کودک آمادگی دارد تا آنچه را می بیند و می شنود ، حفظ کند و اثرات آن، در رفتار و گفتار کودک در آینده منعکس شود (نیل فروشان و همکاران، ۱۳۶۳).

اهتمام به آموزش و قرائت قرآن

از محاسن زبان است که همیشه به تلاوت قرآن اهتمام ورزد و هر دم و هر جا به یاد خداوند باشد و همواره بر محمد (علیهم السلام) صلوات بفرستد. زنی که به عنوان مادر در خانواده می باشد باید فرزند و همسر خویش را تشویق نموده که همواره قرآن بخواند و در جلسه های قرائت و آموزش قرآن شرکت کنند. زیرا قرآن نوری است که اگر در دل انسان بنشیند، بیرون نخواهد آمد. از رسول خدا (ص) سوال شد کدامیک از اعمال آدمی نزد خدا پرفضیلت تر است، فرمود: « قرائت قرآن، اینکه بمیری و زبانت از ذکر خدا تر و تازه باشد (Heavy and more 1996).

وفای به عهد

یک مادر باید همیشه کوشش کند و عده هایی را به فرزند خودش بدهد که توانایی انجام دادن آنها را داشته باشد. مواقعی که مادر به عهد و قول خود وفا کرده باعث می شود کودک به سخن خود و گفته ی مادر خود اعتماد و اطمینان داشته باشد و نصیحت ها و پندهای مادر خود را پذیرا باشد و همچنین در حوزه عبادی، اگر مادر او را نصیحت کند که به واجبات خود و همینطور مستحبات خویش، برسد خود مادر هم باید عامل به آنها باشد تا سخنان او بر خانواده اش و خصوصا کودکانش تاثیر گذار باشد.اگر مادر در نخستین وقت دست از کار خود بکشد و به سراغ نماز برود این کار بهتر از نصیحت کردن می باشد و موقعی که در عبادت خود بهترین لباسها و زیباترین سجاده ی خود را استفاده کند و با ظاهر و باطنی تمیز و مرتب به طرف نماز برود، همسر و کودکان او با نگاه به این منظره ی زیبا، به خواندن نماز و راز و نیاز با خداوند تشویق می شوند و علاقه به عبادت به دست می آورند (ابولقاسمی، ۱۳۹۱).

نقش حجاب در خانواده

حجاب یک زن مسلمان دلیلی است که زن را کمتر مبتلا به لغزش و گناه شود و به دنبال آن زن و به شکل کلی جامعه ی بشری بهتر می تواند مراتب معنوی و انسانی را طی نمایند با توجه به این رهبر معظم انقلاب می گوید «ما که اینقدر به حجاب مقید هستیم به این علت است که حفظ حجاب به زن کمک می کند تا بتواند به آن رتبه ی معنوی عالی خودش برسد و مبتلا به لغزش گاههای بسیار لغزنده ای که در مسیرش قرار دارد، نشود. حجاب و پوشش یک زن دلیل ثبات اخلاقی یک جامعه می باشد و با نابود شدن آن، این ثبات تبدیل به تزلزل اخلاقی شده و این تزلزل در اجتماع باعث سقوط معنویات یک جامعه اسلامی و مخصوصا خانواده می شود. در زمانی که زن خود را مقید به حفظ حجاب اسلامی کند، دختر هم به تبعیت از مادر علاقمند به رعایت اصول اسلامی می شود، در نتیجه دختران امروز که مادران آینده هستند، با حضور در اجتماع قادرنند، فرهنگ مقدس اسلامی را وسیع تر کنند (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۳).

حضرت محمد (صلی الله و علیه و آله و سلم) می گوید: پدر و مادری که دختری داشته باشند، پس به او آداب بیاموزند و تربیت و ادب او را نیکو گردانند و نیز به او دانش بیاموزند و علم و دانش او را نیکو سازند و از نعمت هایی که خدا بر

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

آنان فرو باریده به وفور در ادسترس او قرار دهند، آن دختر مانع از آتش و عذاب الهی برای آنان خواهد شد. علاوه بر آن بانویی که حجاب خود را حفظ کرده و وظایف دینی خود را انجام می دهد در جامعه ی اسلامی و در اجتماع مورد اعتماد مردم گشته و این اعتماد موجب شده که خود هم اعتماد به نفس پیدا کند و در جامعه حضوری فعال داشته باشد که فرهنگ حفظ حجاب را وسیع تر کند. اعتماد بنفس زن در همسر و فرزندانش هم موثر است. زنی که به اجبار علاوه بر اینکه مانع چشم دوختن دیگران و سوء استفاده از خود می گردد، منجر می شود همسر او با دیدن یان اقتدار همسر خود، نسبت به او اعتماد پیدا کند و آرامش خاطر می یابد. و نیز در امو در عبادی، مرد آرامشی را خواهد داشت که باعث می شود، آرامش خاطر داشته باشد و تمام روح و جان او را، معنویتی که با آسایش خاطر است فرا گیرد (پاینده، ۱۳۸۸).

اعتدال در مسائل زندگی

اعتدال و میانه روی، زیرا بنای تعالیم اسلام است، به شکلی که در همه ی دستورات و مقررات آن، از هر گونه افراط و تفریط به دور می باشد. در عبادت، تحصیل علم، خوردن، پوشیدن ، دشمنی و در سایر شئون زندگی همه جا میانه روی توصیه شده است. یک زن هم باید در گفتار و اعمال و برخوردهای خود در خانواده، میانه رو باشد، تا فرزندان و همسر او خانه و خانواده گریزان نباشند.میانه روی، حد وسط بین اسراف و سخت گیری است، به خصوص در انفاق مال، میانه روی برای هر فردی ضروری می باشد. زیرا باید از مال خود هر چند کم باشد برای روزهای سخت خود ذخیره کند (جوادی آملی، ۱۳۷۸).

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند میانه روی را دوست دارد و از اسراف متنفر است. زن نیز باید سعی کند در مخارج خانه و خانواده میانه رو باشد. از هر وسیله ای کمال استفاده را نماید و در نگهداری لوازم خانه کوشا باشد و تعادل و میانه روی را علاوه بر اینکه خود رعایت می کند به فرزندان خویش که مردان و زنان آینده هستند نیز بیاموزد. از همسر خود توقع های بی جا، نداشته باشد که پدر خانواده برای تأمین آن توقعات، مجبور به انجام کارهای مختلف که مخالف با قوانین اسلام است، بشود. این قناعت زن است که موجب می شود فرزندان نیز تحت تأثیر مادر خویش قرار گرفته و حتی آبی که در لیوان اضافه می ماند را دور نریزند و کنار بگذارند. همسری که قناعت پیشه است می تواند با میانه روی در مخارج خانه از ورود لقمه ی حرام در خانه خویش جلوگیری کرده و موجب شود که مرد به آن مزد حلالی که کسب می کند راضی باشد و تن به انجام اموری که خلاف شرع اسلام است ، ندهد. لقمه ی حرام، افراد را از خدای خود و مسیر الهی دور کرده و در ورطه ی گناه می اندازد. گوش انسان را از شنیدن سخنان حق باز می دارد و زبان انسان را برای گفتن سخنان و نیک م ی بندد و می تواند یک خانواده مذهبی و متدین را متلاشی و از هم گسیخته کند. فرزند به سخنان ما در و پدر خود دیگر توجهی نخواهد داشت و مسیر را طی می کند که خود خواستار آن است (مرتضایی، ۱۳۹۳).

صدقه عامل رشد معنوی خانواده

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله و سلم) گفتند: بسیار صدقه دهید تا پر رزق و روزی شوید (هیئت محمد امین، ۱۳۸۵). زیبا سخن گفتن خود یک صدقه است که باعث افزایش محبت و عاطفه بین اعضای خانواده می شود و احترام متقابل را به همراه می آورد پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) م ی فرمایند: سخن نیکو نوعی صدقه است و هر گامی که به

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

سوی نماز برمی دارد، باز هم صدقه به شمار می آید. نماز سخن گفتن با پروردگار است که همانا زیباترین سخن انسان به پروردگارش می باشد، در نتیجه بهتر است که فرزندان خود را با نماز انس بدهیم که همیشه بتوانند با خداوند خود سخن بگویند و از او دور نشوند. به کودکان آموزش بدهیم که هر گاه دانشی را فرا گرفتند به دوستان خود و دیگران نیز بیاموزند و سفارش کنیم که اگر این امر را انجام دهند، اولا پاداش دنیا و آخرت نصیبشان می شود و ثانیاً زکات علم خود را پرداخته (نوایی نژاد، ۱۳۹۲).

بهترین الگوی تربیتی

اسلام، احیاگر شخصیت زن و پاسدار کرامت انسانی اوست و با قید و بندهای جاهلیت و نیز بی بندوباری و آزادی جاهلیت نو مخالفت می کند و حقوق سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و معنوی زنان را تأمین کرده است. امروزه فرصت های فراوان اجتماعی پیش روی زنان قرار داده شده است؛ مهم آن است که زنان، شناخت درستی از فرصت ها داشته باشند؛ یعنی با بهره مندی از تعریفی جامع، فرصت ها را از تهدیدها تشخیص دهند. اگر جامعه ای بخواهد به رشد و تعالی برسد، باید برای تربیت معنوی زنان خود سرمایه گذاری کند؛ زیرا اساس صلاح و فساد هر جامعه، در گرو صلاح و فساد زنان آن جامعه است. زن، آموزگار و مربی است و نقش بازدارندگی دارد. زن مسلمان، فردی اجتماعی و شوهردوست است و خود را به نیکی کردن به او مکلف می داند، همان گونه که این وظیفه را شوهر در برابر زن داراست. وی شریک زندگی شوهر است، دربرابر مشکلات زندگی به همسرش آرامش می بخشد، در زمینه تربیت فرزند و نیز انتقال صفات ارثی به وی نقش بسیاری دارد و طبیعت زن برای پذیرش بار مسئولیت تربیتی فرزندان متناسب است. زن، مدیر خانه است و مسئولیت سنگینی بر عهده دارد که می تواند با پیروی از الگوی شایسته ای چون فاطمه زهرا علیهاالسلامدر این امر مهم موفق شود. بنابراین، فاطمه زهرا علیهاالسلام، آن تربیت یافته مکتب وحی و رسالت می تواند مقتدای هر زن و مرد در راه رسیدن به کمال و فضیلت باشد، هموکه سبب آفرینش، معجزه تاریخ و افتخار عالم وجود است.فاطمه ی زهرا (س) همانطور که در اخلاق، عبادت، زندگی خانوادگی و خانه داری سرآمد زنان بود، در تربیت فرزند و محبت و نوازش آنان نیز بهترین شیوه، عمل می کرد (دهداری و جادری، ۱۳۹۶).

حضرت زهرا (س) که مادری نمونه بود، در اوقات فراغت با فرزندان خود بازی می کرد و برای آنان اشعاری زیبا می خواند و امیرالمؤمنین که اینچنین می دید تبسم می نمود، بی بی فاطمه (س) حتی هنگام بازی با کودک خود، اشعار حماسی حاکی از محبت خدا و رسول قرائت می فرمود و ضمن بیان نکاتی ظریف در شعر خود از ذکر جملات بیهوده و بی معنی پرهیز داشت (نیل فروشان و همکاران، ۱۳۶۳).

نتیجه گیری:

سلامت معنوی را میتوان شناخت خدا، عشق ورزیدن به او و کوشش برای قرب به او تبیین کرد که قادر است زمینه های دیگری مانند احساسات، علاقه داشتن و دوست داشته شدن، کمک کردن به دیگران، تجربه کردن لذت، داشتن یک هدف اساسی در زندگی و تجربه کمال و آرامش زندگی را در بر گیرد. به طور کلی، سلامت معنوی، ارتباط هماهنگ و یکپارچه را میان اشخاص فراهم میکند و با ویژگی های ثبات در زندگی، صلح، تناسب و هماهنگی، احساس ارتباط نزدیک با

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

خویشتن، خدا، جامعه و محیط مشخص میشود. باتوجه بر این که خانواده کوچکترین رکن سازنده جامعه است، اگر خانواده سالم باشد مسلما جامعه نیز رو به صلاح و پیشرفت می رود. مادر، تامین کننده نیاز های جسمی و معنوی کودک و شکل دهنده شخصیت و سازنده افکار اوست. اسلام برای کار زن در خانه ارج و منزلت زیادی قائل شده است و این به این خاطر است که اگر کانون گرم خانواده به دست مادر و زن به محیطی آرام و با محبت و دور از اضطراب و دلهره تبدیل شود زمینه را برای رشد و تربیت جسمی، تربیتی، فکری و معنوی کودکان که آینده سازان کشور هستند آماده میکند. کودکانی که در این گونه خانواده هایی پرورش و تربیت شده اند از آسایش روحی برخوردار بوده و در تعامل با بقیه دچار برخورد های زننده و زشت و به دور از اخلاق و تربیت اسلامی نمی شوند و انسان هایی که فردا را خواهند ساخت اشخاصی با تعادل روانی در برخورد های اجتماعی میباشند.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

منابع

ابوالقاسمی، محمد جواد، مفهومشناسی سلامت معنوی و گستره آن در نگرش دینی، فصلنامه اخلاق پزشکی سال ششم، شماره ۲۰، تابستان ۱۳۹۱

بهرامی، محمود؛ بابایی، رضا؛ فروهر، آرزو؛ نظری، علیمحمد؛ زهراکار، کیانوش، نقش ابعاد سلامت معنوی در پیش بینی الگوهای ارتباطی زناشویی معلمان زن مقطع ابتدایی شهر کرج، فصلنامه تاریخ پزشکی، سال ششم، شماره ۲۱، زمستان ۱۳۹۳

پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه: مجموعه سخنان و خطبه های حضرت رسول اکرم صلوات الله علیه، اصفهان، انتشارات خاتم الانبیا، ۱۳۸۸

جوادی آملی،عبدالله، زن در آئینه جلال و جمال، قم، اسراء، ۱۳۷۸

مرتضایی، منصوره، تاثیر مادر در سلامت معنوی فرزندان از دیدگاه قرآن و حدیث، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم انسانی و اسلامی، ۱۳۹۳

نوابی نژاد، شکوه، آسیب ها و الگوهای مطلوب خانواده، کتاب اندیشه های راهبردی زن و خانواده، قم ، ۱۳۹۲

نیل فروشان، محمد علی؛ ضرابی؛ جلیل؛ میرفتاحی، محمد باقر، بهداشت: تهیه شده برای حوزه های علمیه،معاونت امور بهداشتی وزات بهداری، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۳

Heavy, CL. Larson, B. Chridtrnsen, A. (1996). The communication patterns questionnaire: The reliability and validity of a constructive communication subscale. Journal of marriage and family. 63:797-801

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره ۳۵، دوره سوم، سال پنجم، بهار ۱۴۰۱، صص ۱–۱۰

The role of women in the spiritual development of the family in the contemporary world

Masoumeh yarahmadi[1]

Abstract:

The family is a unique center of communication that is different from friendship and work relationships. The main importance of the family is the product of the network of relationships created by its members. Spiritual health has been proposed as one of the dimensions of health along with physical, mental and social health. Women play the most constructive role in the family with the titles of husband and mother. They are a half of the society and with their active role in various social fields, they have taken on many responsibilities and on the other hand, by playing the role of mother and wife, it has a pivotal role in strengthening the family and educating the next generation. This research is a documentary and library that studies the value of the role of women in the family and, consequently, society, to explain the true position of women in the process of promoting the spiritual health of the family. So, if the warm system of the family, as the smallest building block of society, is transformed into a peaceful and loving environment by mothers and wives, free from anxiety and apprehension, and for another purpose, the family enjoys spiritual health, the ground for physical growth and development. , Provides the educational, intellectual and spiritual children who play a role in building the future of human clothing, and consequently the society will improve.

Keywords: woman, family, spiritual growth, contemporary world.

[1] M.Sc., Islamic Theology with a Tendency to Imamate, Level 3 Seminary, Boroujerd Mohadeseh Seminary, Boroujerd Branch, Iran (yarahmadi.1392.m@gmail.com)

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]